

Læring av tilsyn

Geir Sverre Braut
Helse Stavanger HF

Kvalitetskonferansen
Lillestrøm, 7. juni 2016

St. meld. nr. 17 (2002-2003) Om statlige tilsyn (I)

Tilsynsbegrepet kan i vid forstand forstås som et fellesbegrep for all aktivitet eller virkemiddelbruk som iverksettes for å følge opp et lovverks intensjoner. Kjernen i tilsynsrollen er imidlertid den **konkrete kontrollen av pliktsubjektenes etterlevelse av en norm** som allerede er fastsatt ved lov, forskrift eller enkeltvedtak, samt reaksjoner ved avvik.

Ut fra en slik avgrenset definisjon av tilsynsbegrepet, fremgår det at **lovhjemmel normalt er nødvendig** for å drive tilsynsvirksomhet overfor rettssubjekter utenfor staten. Det følger av legalitetsprinsippet at staten ikke har myndighet til å kontrollere eller sanksjonere private tilsynsobjekter uten lovhjemmel dersom frivillig samtykke ikke er gitt.

St. meld. nr. 17 (2002-2003) Om statlige tilsyn (II)

Ut fra en slik forståelse av tilsynsbegrepet er tilsyn for det første kontroll av at de som er underlagt krav fastsatt i lov, forskrift eller enkeltvedtak, dvs. tilsynsobjektene, etterlever dette. En sentral del av tilsynsrollen er således å oppsøke, uanmeldt eller forhåndsvarslet, eller på annen måte **innhente kunnskap om tilsynsobjektene** for å finne ut om det **foreligger avvik** fra de oppstilte kravene. Ved identifikasjon av avvik, vil tilsynet **følge opp** dette med nødvendig reaksjon, det være seg veiledning, pålegg om oppretting, stansing av virksomheten, bøter eller andre tiltak for å sikre at kravene overholdes.

St. meld. nr. 17 (2002-2003) Om statlige tilsyn (III)

Mange tilsynsorganer fatter også normerende vedtak. Slike vedtak gir forbud eller påbud, som tilsynsobjektene plikter å følge opp. Utbredte former for vedtak av denne typen er for det første konsesjoner, tillatelser med mulig fastsettelse av tilhørende vilkår og for det andre utferdigelse av forskrifter. Disse vedtakene skiller seg fra tilsynsoppgaver ved at tilsynsoppgavene er av en sekundær karakter. **Å føre tilsyn vil si å sikre iverksettelse av normerende vedtak som er gjort i form av lovgivning, forskrifter, enkeltvedtak etc. på et tidligere tidspunkt.**

Kva er godt tilsyn ?

- **Føreseieleg**, ikkje vilkårleg
- God **operasjonalisering av rettskrav**, ikkje minst rettslege standardar og reglar som krev skjønnsvurderingar
  - *(Rettslege standardar konstituerer seg i praksisfeltet, ikkje primært i forvaltninga)*
- **Erfaringsbasert**
  - *"Tilsynssjangeren" – Funn / Norm / Vurdering*
- **Sporbart**, etterretteleg, helst også etterprøvbart
- **Tydeleg** på ansvarsforhold, t.d. når det gjeld rådgjeving
- ... .. og vere tydeleg når ein med "tilsyn" i namnet på verksemda utfører andre forvaltningsoppgåver

Kva er læring?

- Ingen allment akseptert definisjon
- Det har noko å gjera med **kunnskap**
- ..... og med **handlingar** og **åtferd**
- Læring kan medføra:
  - **Forandring**, men også:
  - Forankring
  - Forståing

Kva er kunnskap?

- Mange ulike tilnærmingar
  - Noko vi held for å vera sant
  - Grunngitt sanning
  - Oppfatningar om årsaksforhold (?)
  - Informasjon som blir tolka
- **Forskingbasert eller erfaringsbasert ?**
- **Korleis skaffar ein seg kunnskap?**
- Eksplisitt eller implisitt («tacit») ?

Ulike former for kunnskap

- Ein modell rappa frå Alice Lam og Bengt-Åke Lundvall i boka *How Europe's Economies Learn: Coordinating Competing Models*. Oxford University Press 2006.

	Individual	Collective
Explicit	Embrained knowledge	Encoded knowledge
Tacit	Embodied knowledge	Embedded knowledge

Forsking, fagutvikling, forvaltning

- Frascati-manualen:
  - FoU: Kreativ verksemd for å oppnå auka kunnskap
  - Forsking: *NY kunnskap*
  - Utviklingsarbeid: *NY bruk* av eksisterande kunnskap
  - Seier ikkje noko om forvaltingsarbeid og tenesteyting
- FoU søker det allmenne og nye, *forvaltninga arbeider med det partikulære og kjende*
- Felles for dei alle: *Systematisk og sporbart*

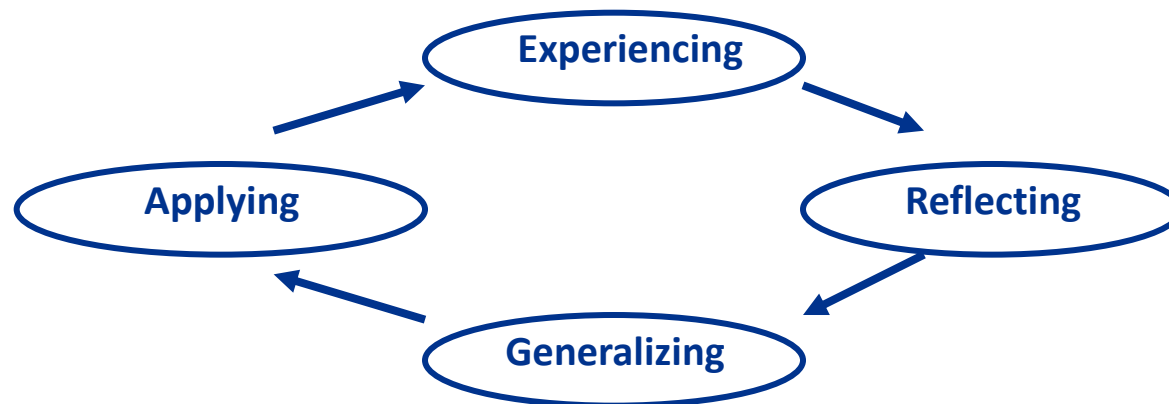
Kva må til for læring i eit sosialt perspektiv?

- Mange aktuelle pedagogiske teoriretningar. Her er tre mykje omtalte teoriar/modellar:
  - **”Reflection in action”** (Schön)
    - Informasjon – Kontekst – Refleksjon
  - **”Situated learning”** (Lave & Wenger)
    - Deltaking i ”communities of action”, gjerne ”perifert”!
  - **Trespiral-modellen”** (Swart & Pye; jf. Aase & Wiig, 2005)
    - Hending – Refleksjon – Kollektiv praksis

Experiential learning (Kolb m.fl.)

The process through which the learner constructs knowledge, skill, and values through ***direct experience***

(Association for Experiential Education, cfr. Camille J. Bunting (2006))

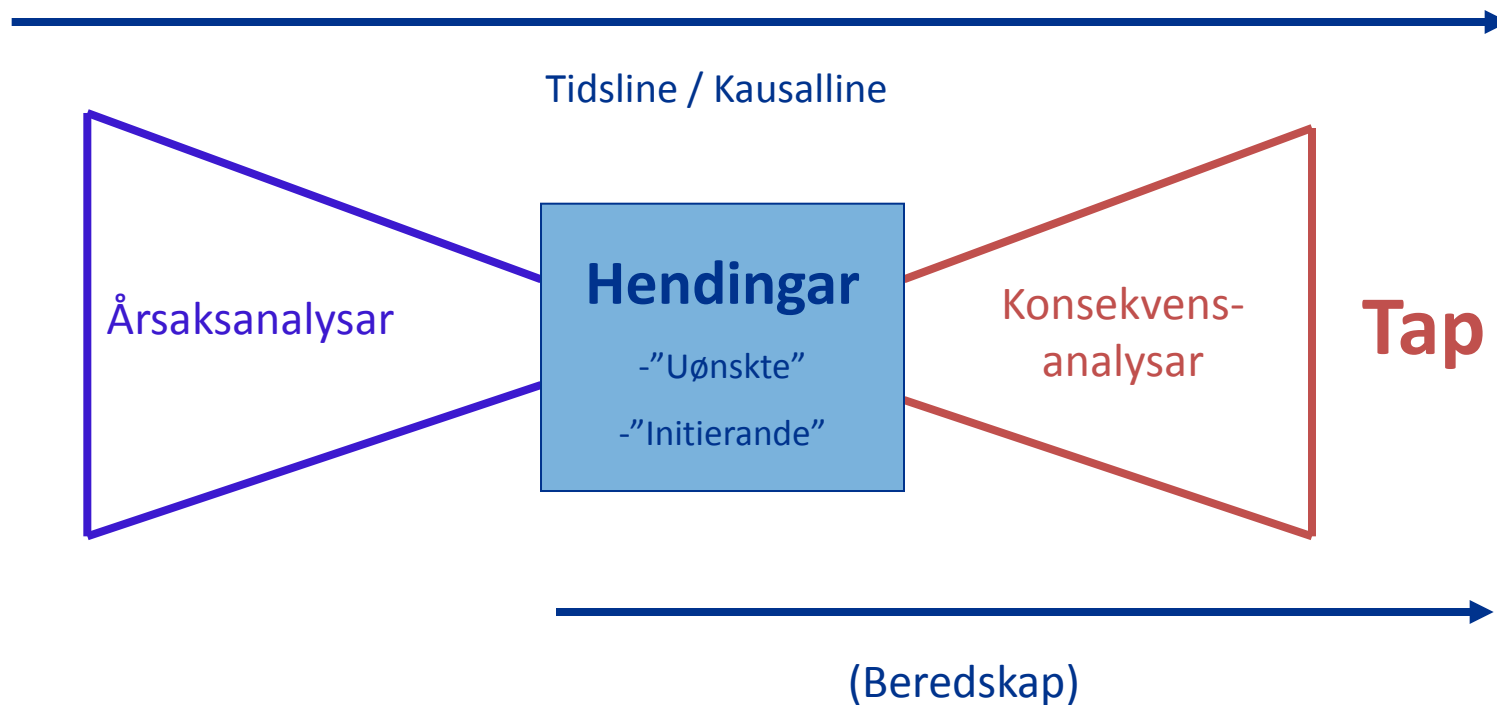
It is the ***experience by itself that is basis for learning***
Then, what about ***indirect experience***?

Dersom målet er læring.....

.....er det rimeleg å leggja til grunn at formidlinga av erfaringane må:

- følgja hendinga **så raskt som mogeleg**,
- sikra **deltaking** frå dei som er/har vore innblanda,
- presentera ei **god forteljing** som dei aktuelle kan kjenna seg igjen i, gjerne gjennom bruk av multimodale tekstar,
- opna for å **snakka om uvisse**,
- opna for **spørsmål** utanfrå og innanfrå.

Rammer for ei risikoforteljing

En sjekklister for positiv, tverrfaglig gjennomgang etter hverdagslige hendelser

Hvordan er det med mor og/eller barn?

Hvordan fikk mor/partner medvirke?

Hvordan var kommunikasjon og samarbeid?

I hvilken grad fulgte vi prosedyren?

I hvilken grad hadde vi tydelig ledelse?

Hvordan brukte vi tilgjengelige ressurser?

Ulike tilsynskulturar?

- ..... eller er det kanskje heller ulike «rapportkulturar»?
- Frå den dialogprega, «maksimalistiske», narrative, med juridisk ramme, som for eksempel denne:
  - <http://arkivverket.no/arkivverket/content/download/20260/184416/version/1/file/Tysv%C3%A6r+%E2%80%93+endeleg+tilsynsrapport+03.06.2016.pdf>
- Via den noko meir distanserte, konkluderande, ofte avviksorienterte, som desse:
  - <https://www.helsetilsynet.no/no/Tilsyn/Tilsynsrapporter/Sogn-Fjordane/2016/Gloppen-kommune-oppfolging-av-meldingar-til-barnevernstenesta-2016/>
  - http://www.nokut.no/Documents/NOKUT/Artikkelbibliotek/Kunnskapsbasen/Rapporter/Akkreditering%20studier/2016/Realfagenes_didaktikk_master_H%C3%B8gskolen_i_Hedmark_2016.pdf
- Til den meir «minimalistiske», som kvitterer ut lovkrav, som denne:
  - <https://www.helsetilsynet.no/no/Tilsyn/Tilsynsrapporter/Aust-Agder/2015/Lillesand-kommune-beredskapsarbeid-2015/>

Eit døme på multimodalitet

Ålesund-raset (2008) – Bilete frå granskingsrapporten

Dersom målet er læring.....

.....er det rimeleg å leggja til grunn at formidlinga av erfaringane må:

- følgja hendinga **så raskt som mogeleg**,
- sikra **deltaking** frå dei som er/har vore innblanda,
- presentera ei **god forteljing** som dei aktuelle kan kjenna seg igjen i, gjerne gjennom bruk av multimodale tekstar,
- opna for å **snakka om uvisse**,
- opna for **spørsmål** utanfrå og innanfrå.

Og kor har vi då tilsyn?

- følgja hendinga **så raskt som mogeleg**, (**betre no enn før**)
- sikra **deltaking** frå dei som er/har vore innblanda, (**veldig avhengig av tilsynsmetode**)
- presentera ei **god forteljing** som dei aktuelle kan kjenna seg igjen i, gjerne gjennom bruk av multimodale tekstar (**ikkje så ofte?**)
- opna for å **snakka om uvisse** (**tilsyn må konkludera**)
- opna for **spørsmål** utanfrå og innanfrå (**varierende**)

”Internkontroll” som læringsstruktur?

Oppgaver og mål for verksemda og utviklingsarbeidet

Ansvars- og oppgåvefordeling

Tilgang til lovar og forskrifter

Nødvendig kunnskap og dugleik, utnytting av
medarbeidarrøynsler

Røynsler frå pasientar og pårørande

Oversyn over område med fare for svikt

Prosedyrar, irekna korrigerering av avvik

Systematisk gjennomgang av internkontroll

Ein mogeleg konklusjon

- Dersom det primære formålet er læring, så er **ikkje** tilsyn det beste verkemidlet.
- Men dersom ein gjennomfører tilsyn, t.d. av omsyn til rettstryggleiken, så vil **godt tilsyn skaffa fram masse kunnskap** om tenestene.
- ..... og det vil vera **sløsing dersom ein ikkje bruker denne kunnskapen** til læring.